

SZILUETT

Korszerű
történelmi
életrajzok

BAGI ZOLTÁN PÉTER

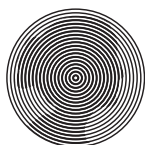
Türkenlouis
Bádeni Lajos
(1655–1707)

Bagi Zoltán Péter

Türkenlouis

Bádeni Lajos

(1655–1707)

SZILUETT

Korszerű
történelmi
életrajzok

A Kronosz Kiadó
és a Magyar Történelmi Társulat
sorozata

Sorozatszerkesztők:

Bánkuti Gábor

Fedeles Tamás

Gőzsy Zoltán

Varga Szabolcs

Vonyó József

Sorozatterv: Tepes Ferenc

BAGI ZOLTÁN PÉTER

TÜRKENLOUIS
BÁDENI LAJOS
(1655–1707)

KRONOSZ KIADÓ
MAGYAR TÖRTÉNELMI TÁRSULAT

PÉCS–BUDAPEST
2019

Jelen elektronikus kiadvány a Kronosz Kiadó gondozásában

2019-ben megjelent nyomtatott kötet változatlan kiadása

pdf ISBN 978-615-6048-10-3

A kötetet szerkesztette

VARGA SZABOLCS

Olvasószerkesztő

BELLUS IBOLYA

A rezümét fordította

HÁBEL JÁNOS

A címlapon

Badeni Lajos arcképével veretett érem
az 1691-es szalánkeméni csata emlékére

Forrás: nat.museum-digital.de

© Bagi Zoltán Péter

© Magyar Történelmi Társulat

© Kronosz Kiadó

TARTALOM

BEVEZETÉS	7
SZÁRMAZÁS, CSALÁD	11
A baden-badeni örgrófok családja	11
Egy különös házasság: Ferdinánd Miksa és Lujza Krisztina	26
NEVELTETÉS ÉS IFJÚKOR	37
Neveltetésének kezdeti évei	39
Lajos Vilmos „nagy körutazása”	42
Első lépések az európai diplomácia színpadán	44
A tűzkeresztség – hadi tanulóévek	49
LAJOS VILMOS, A KATONA	56
A Vörös király – A magyarországi hadszíntér (1683–1688)	68
Bécs ostroma és felmentése	68
Az ellentámadás kezdete – 1683 ősze	77
Buda sikertelen ostroma – 1684	79
Érsekújvár ostroma	87
A világraszóló diadal – Buda visszafoglalása	93
Az első önálló parancsnokság	103
A második mohácsi csata	105
A sikeres boszniai hadjárat	113

Türkenlouis – I. Lipót magyarországi főparancsnoka (1689–1692)	118
Diadalmenet a Balkánon	118
Egy sikertelen esztendő	126
Az évszázad legvéresebb csatája	130
Ostrom vagy blokád? Várad megtámadása	142
Egy elvesztegetett esztendő	145
A Birodalom pajzsa – A felső-rajnai hadszíntér (1693–1697, 1702–1706)	149
URALKODÓ ÉS POLITIKUS	165
A Baden-Badeni Örgrófság uralkodója	165
Birodalmi politika és küzdelem a választófejedelmi címért	177
A lengyel korona	189
HÁZASSÁG ÉS CSALÁD	193
TÜRKENLOUIS HALÁLA	201
ZÁRSZÓ	207
Jegyzetek	209
Felhasznált források és irodalom	225
Képek és térképek jegyzéke	239
Földrajzi nevek mutatója	245
Személynevek mutatója	251
Resümee	259

BEVEZETÉS

A Tisztelt Olvasó egy életrajzot tart a kezében, amely egy olyan ember pályáját kíséri végig, akit ismerünk is, meg nem is. A címben szereplő név alapján talán kevesen tudják, hogy kiről is van szó, de a Türkenlouis elnevezésre talán már felkapják a fejüket azok, akik tanulmányaik során vagy pusztán kíváncsiságból kezükbe vettek egy-egy művet a visszafoglaló háború történetéről (1683–1699). Lajos Vilmos baden-badeni örgróf ugyanis a magyar történetírásban leginkább I. Lipót császár és magyar király szolgálatába szegődött katonaként, magyarországi főparancsnokként ismert, aki 1689-ben kis létszámú seregével hatalmas területeket hódított meg a Balkánon, két esztendővel később a szalánkeméni csatában pedig szinte reménytelen helyzetben döntő győzelmet aratott az oszmán seregek felett. Ez utóbbit követően egész Európában a kereszténység védelmezőjeként ünnepezték személyét, az Oszmán Birodalom elleni fényes győzelmei pedig dicsőséget hoztak számára, hiszen kortársai – a híres római hadvezérek mintájára – melléknevet adtak neki: a Türkenlouis-t. Bár a pfalzi és spanyol örökösödési háborúban betöltött szerepéért „a birodalom pajzsa” kitüntető titlust is megkapta, ám mai napig a legismertebb és legjelentősebb haditettei a magyarországi, erdélyi és szerbiai hadszínterekhez kötik. Ahhoz, hogy az utókor számára a német és az egyetemes történelmi emléke-

zetben a Türkenlouis név ragadt meg, az is hozzájárult, hogy fia, Ágost György Szimpert 1771-ben a rastatti kastélyban egy „Türkische Kammert” rendeztetett be, ahol a hős által zsákmányként gyűjtött keleti kincseket állították ki.

A magyar olvasók előtt azonban szinte ismeretlen, hogy nemcsak a Magyar Királyságban, hanem a Német-római Birodalom felső-rajnai vidékén is harcolt a Habsburg-uralkodók érdekében XIV. Lajos francia király hadseregei ellen. Az sem közismert, hogy az őrgróf nemcsak katona volt, hanem egy kis birodalmi őrgrófság uralkodójaként jelentős politikai és diplomáciai tevékenységet is folytatott. Jelen kötet bemutatja Lajos Vilmos baden-badeni őrgróf családi hátterét, katonai pályáját, uralkodói és politikai tetteit, valamint megmutatja őt férjként és családapaként úgy, hogy közben korrajzot is ad a 17. századi Német-római Birodalomról, valamint az európai nagypolitika viszonyairól, illetve betekintést nyújt a törökök elleni felszabadító háború kulisszatitkaiba.

Bádeni Lajos pályája bizonyítja, hogy a Magyar Királyság még az oszmán hódoltság idején is szerves része maradt a keresztény világnak, és sorsa iránt nem maradtak közömbösek az európai királyi udvarokban. A magyar hadszíntér természetesen mindvégig csupán a nagyhatalmi politika egyik színterének számított, ám ennek ellenére tagadhatatlan tény, hogy az ország felszabadításában a külföldi támogatásnak oroszlán-rész jutott. Rengeteg német, cseh, vallon stb. katona szolgált itt külföldi zsoldon, akik közül az egyik legfelkészültebb hadvezérnek könyvünk főszereplője számított, aki 1683-tól kezdve egy évtizeden át részt vett minden jelentősebb csatában és ostromban. Érdemeiért joggal kapta meg a birodalmi tábornagy, majd a teljes birodalmi haderő helyettes főparancsnoka címet, illetve az Aranygyapjas rend lovagja kitüntetését. Badeni pályá-

futása jelzi, hogy ideje átértékelnünk azokat a régi toposzokat, amelyek szerint Habsburg (I.) Lipót a magyarokat semmibe véve kormányozta birodalmát. Az ország felszabadításának hatalmas programja európai összefogással, együttes hazai és külföldi erőfeszítéssel vált valóra.

Szeretném megragadni az alkalmat, hogy köszönetet mondjak feleségemnek és gyermekeimnek, akik nem keveset tūrtek a kézirat elkészítésének munkálatai során. Hálás vagyok a Magyar Nemzeti Levéltár és az MNL Csongrád Megyei Levéltár vezetőinek, valamint a Bécsben dolgozó magyar levéltári delegátusoknak (Fazekas István, Oross András, Domokos György és Kiss Gábor), hogy munkámhoz minden szükséges segítséget megadtak.